

ČESKÝ EGYPTOLOGICKÝ ÚSTAV
Filozofická fakulta
Univerzita Karlova v Praze

Celetná 20
110 00 Praha 1
Česká republika

Tel.: 00420 221619611
Fax: 00420 221619618

c/o Embassy of the Czech Republic
4, Dokki Street
Dokki-Giza
Arab Republic of Egypt
Tel. 00202 3315257, 3315297, 3315268
Fax: 00202 3315257

Posudek rkp. F. Coppens, *The Complex of Wabet and Court in Temples of the Graeco-Roman Period*

Předložená dizertace vznikla v rámci výzkumného záměru MŠMT č. 0021620826 (Výzkum civilizace starého Egypta“; kromě toho autor navázal i na vlastní činnost při belgických archeologických výzkumech v Egyptě. Dizertace se zabývá specifickou součástí egyptské chrámové architektury, tzv. svatyní *wabet* (v překladu „čistou“) a s ní spojeným dvorem. Tento komplex zejména v pozdních egyptských chrámech z ptolemaiovské a římské doby, kdy se tisíciletá egyptská civilizace ve svém závěrečném období musela vyrovnat s nadvládou cizích panovníků a s působením obdobně vyspělých kultur tehdejšího světa, hrál významnou roli v náboženském životě tehdejší egyptské společnosti jako místo spjaté mj. s každoročním obnovováním magické božské síly spojované s kultovními obrazy božstev. Do určité míry obdobnou představu lze (přinejmenším podle názoru některých badatelů, k nimž se řadí i autor předložené dizertace) v egyptském náboženství doložit už ve 3. tis. př. n. l.; z této doby pocházejí i nejstarší architektonické předobrazy uvedené svatyně. Další obdobné celky jsou doloženy i z chrámů a hrobek z 2. a 1. poloviny 1. tis. př. n. l., nicméně vývoj tohoto komplexu nebyl prozatím ve své úplnosti sledován. Práce F. Coppense tak představuje první studii, která souborně sleduje vývoj tohoto komplexu a detailně analyzuje jeho různorodé a měnící se funkce v dějinách egyptské architektury a náboženství. Za zmínku a ocenění stojí snad i to, že část předběžných závěrů už autor představil ve formě dílčích studií nebo konferenčních příspěvků u nás i v zahraničí, které se dočkaly zaslouženého ohlasu.

Práce je rozdělena do osmi částí. Po krátkém úvodu, v němž je kromě obecné charakteristiky takto pojmenovaného komplexu shrnuto i dosavadní bádání o této problematice, následuje v kap. 1 detailní popis všech třinácti dosud známých svatyní *wabet* dosud identifikovaných v egyptských chrámech. Vzhledem k probíhajícím výzkumům není tento počet velmi pravděpodobně konečný, vzhledem k neúplným a někdy nedostatečně publikovaným výzkumům není ale zařazení některých svatyní do tohoto seznamu zcela jednoznačné. Pozoruhodné přitom je, jak správně poznamenává autor, že až na jeden ne zcela jednoznačný případ se všechny dosud známé komplexy tohoto typu nacházejí v Horním Egyptě; podané vysvětlení tohoto jevu je vcelku přesvědčivé.

Kap. 2 shrnuje základní rysy tohoto architektonického celku v rámci egyptských chrámů, zejména časové zařazení jednotlivých existujících dokladů, jejich polohu uvnitř větších chrámových komplexů, orientaci ke světovým stranám, rozměry, vnitřní uspořádání, apod. V následující, 3. kapitole jsou detailně, a to jak ze synchronního, tak i diachronního hlediska analyzovány všechny dosud známé staroegyptské termíny, které zachycují tento komplex nebo jeho jednotlivé součásti.

Zdaleka nejrozsáhlejší je kapitola 4, v níž je podrobně, po jednotlivých stěnách, resp. jejich částech, popsáno schéma výzdoby všech komplexů, v nichž se zachovala reliéfní výzdoba – v Esetině chrámu na Fílai, v Edfú, Denderě, Šenhúru a el-Qal'e; v ostatních chrámech buď tyto komplexy nebyly zdobeny vůbec nebo se výzdoba nedochovala. Na základě dochovaných dokladů je potom v 5. kap. navrženo základní standardní schéma výzdoby komplexu *wabet*, které v tzv. otevřeném dvoře zahrnovalo především zobrazení tzv. „velkého obětování“, putování sluneční bárky spojené se zničením jejích nepřátel a upokojení tzv. vzdálené bohyně; ve vlastní svatyni potom scény procesí a otevírání schrán, a dále očišťování a péči o kultovní podoby božstev v nich uložené. Funkce jednotlivých prvků výzdoby je vždy podrobně analyzována a zařazena do širšího kontextu vývoje egyptského náboženského myšlení příslušné doby.

V závěrečné, 6. kapitole jsou shrnuty dosud roztržité poznatky o předchůdcích svatyní *wabet* a na ně navazující debaty, které v minulosti vedly některé autory ke zcela protichůdným názorům a tvrzením o významu a funkci tohoto komplexu. Po shrnujícím Závěru následuje obdivuhodně rozsáhlá a bohatá bibliografie, která nabízí řadu užitečných odkazů nejen k vlastnímu tématu této práce, ale např. i k vývoji egyptského náboženského myšlení v jeho tisíciletém trvání. Užitečné jsou i rejstříky; ocenit je nutno i bohatou obrazovou přílohu, a to zejména s ohledem na stav publikování pramenů, často zastaralých nebo neúplných. Část příloh pořídil sám autor v nelehkých podmínkách přímo v Egyptě.

V celé práci autor velmi přehledně shrnul a kriticky zhodnotil dosavadní poznatky a diskuse o této specifické součásti egyptské chrámové architektury, které velmi podstatně rozšířil a obohatil o vlastní závěry a stanoviska opírající se o hlubokou a přesvědčivou znalost původního pramenného materiálu. Zcela jednoznačným způsobem tak zařadil komplex *wabet* do širšího rámce vývoje egyptského náboženského myšlení a s ním souvisejících architektonických a uměleckých forem a prvků a přeneseně i do kontextu egyptského myšlení v závěrečném období egyptské civilizace. Jeho práce je zároveň publikována ve formě vědecké monografie.

Vzhledem k tomu, že pan Filip Coppens splnil všechny potřebné požadavky, doporučuji, aby předložená dizertační práce byla přijata k obhajobě před příslušnou komisí a stala se základem pro řízení o udělení doktorského titulu na FF UK v Praze.

V Praze 19.8.2008

prof. dr. Ladislav Bareš